

Alþýðusamband Íslands

Alþingi
Nefndasvið Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 13.3.2018
Tilvísun: 201802-0042

Efni: Umsögn um breytingar á lögum um almannatryggingar, nr. 100/2007 (frítekjumark vegna atvinnutekna við útreikning tekjutryggingar), 38. mál.

Alþýðusamband Íslands hefur fengið til umsagnar breytingar á lögum um almannatryggingar, nr. 100/2007 (frítekjumark vegna atvinnutekna við útreikning tekjutryggingar), 38. mál.

ASÍ tekur undir mikilvægi þess að gera breytingar á ákvæðum laga almannatryggingar er varða réttindi örorkulífeyrisþega svo bæta megi kjör þess hóps og draga úr óvissu til framtíðar.

Í því samhengi leggur ASÍ áherslu á að slík breyting verði gerð með í heildarendurskoðun á ákvæðum almannatryggingalaga varðandi örorkulífeyrisþega í samræmi við niðurstöður nefndar um endurskoðun almannatrygginga frá árinu 2016. Ný nálgun í mati á starfsgetu og heildarendurskoðun á bótakerfi almannatrygginga gagnvart örykjum er löngu tímabær og þarf að ráðast í nú þegar.

Félags- og jafnréttismálaráðherra hefur nýverið óskað eftir tilnefningum í nýjan starfshóp um breytt framfærslukerfi almannatrygginga vegna skertrar starfsgetu sem ætlað er að gera tillögur að nýju greiðslukerfi sem styðji við þegar fram komnar tillögur um mótun og innleiðingu starfsgetumats. ASÍ hefur skipað sameiginlegan fulltrúa í hópinn ásamt BSRB, BHM og KÍ en í honum eiga sæti auk fulltrúa frá ÖBÍ og Þroskahjálpi, fulltrúar þingflokka á Alþingi og einn sameiginlegur fulltrúi samtaka atvinnurekenda. ASÍ væntir þess að starf hópsins muni leiða til þess að unnt verði að gera nauðsynlegar breytingar hvað þessa þætti varðar sem allra fyrst.

Virðingarfyllst,

Henný Hinz
hagfræðingur ASÍ

Reykjavík 19. mars 2018

Efni: Umsögn EAPN á Íslandi um frumvarp um breytingu á lögum um almannatryggingar nr. 100/2007 (frítekjumark vegna atvinnutekna við útreikning tekjutryggingar), 38 mál á 148. löggjafarþingi.

EAPN á Íslandi eru regnhlífasamtök félaga sem berjast gegn fátækt og félagslegri einangrun á Íslandi og voru stofnuð í upphafi árs 2011. Samtökin eiga aðild að EAPN (European Anti Poverty Network) sem voru stofnuð árið 1990. Lykilatriði í baráttu EAPN er virk þátttaka fólks sem lifir í fátækt. Í þeim tilgangi starfar Pepp á Íslandi innan EAPN á Íslandi sem samanstendur af fólki sem hefur sjálft upplifað fátækt og félagslega einangrun.

Aðildarfélögin eru Félag einstæðra foreldra, Hagsmunasamtök heimilanna, Hjálparstarf kirkjunnar, Hjálpræðisherinn, Kærleiksbjónusta kirkjunnar, Samhjálp, Sjálfsbjörg Landssamband hreyfihamlaðra, Velferðarsjóður Suðurnesja og Öryrkjabandalag Íslands.

Með frumvarpinu er lagt til að upphæð frítekjumarks sem kveðið er á um í b-lið 2. Mgr. 16. Gr. laganna hækkuð úr 300.000 kr. í 1.315.200 kr. og sú upphæð sem hingað til hefur verið endurnýjuð ár frá ári með bráðabirgðaákvæði lögfest varanlega.

Hærra hlutfall öryrkja en flestra annarra hópa í samfélaginu býr við fátækt eða félagslega einangrun. Í könnun Hagstofunnar um skort á efnislegum gæðum bjuggu 23% öryrkja og langveikra við skort á efnislegum gæðum og 11,3% bjuggu við verulegan skort á efnislegum gæðum árið 2014. Til samanburðar voru það 3,2% þeirra sem voru í fullu starfi sem bjuggu við skort á efnislegum gæðum og 0,6% sem bjuggu við verulegan skort á efnislegum gæðum ef þeir voru í fullu starfi þetta sama ár.

Skilgreining þeirra sem teljast búa við skort á efnislegum gæðum er að þeir búi á heimili sem þrennt af eftirfarandi á við. Þeir sem búa á heimilum þar sem fernt af eftirfarandi á við um eru taldir búa við verulegan skort:

1. Hefur lent í vanskilum húsnæðislána eða annarra lána vegna fjárskorts á síðastliðnum 12 mánuðum.
2. Hefur ekki efni á að fara árlega í vikulangt frí með fjölskyldunni.
3. Hefur ekki efni á kjöti, fiski eða sambærilegri grænmetismáltíð að minnsta kosti annan hvern dag.
4. Getur ekki mætt óvæntum útgjöldum (sem voru að upphæð 160 þúsund árið 2011).
5. Hefur hvorki efni á heimasíma eða farsíma.
6. Hefur ekki efni á sjónvarpstæki.
7. Hefur ekki efni á þvottavél.
8. Hefur ekki efni á bíl.

9. Hefur ekki efni á að halda húsnæðinu nægjanlega heitu.¹

Helsta markmið EAPN er að berjast gegn fátækt og félagslegri einangrun og verja hagsmuni þeirra sem búa við fátækt. Aðstæður fólks geta verið mismunandi og ólíkar ástæður fyrir erfiðleikum fólks. Afstaða EAPN er einföld: Fátækt og félagsleg einangrun eru brot á grundvallar mannréttindum því fátækt gerir fólki ekki kleift að lifa með reisn.

Meginrökstuðningurinn fyrir því að frítekjumarkið hefur hingað til ekki verið lögfest varanlega virðist vera fyrirhugaðar breytingar á örorkulífeyriskerfi almannatrygginga.

Í nýjum stjórnarsáttmála kemur fram eftirfarandi um breytingar á örorkulífeyri: „Ríkisstjórnin mun efna til samráðs við forsvarsmenn örorkulífeyrisþega um breytingar á bótakerfinu með það að markmiði að skapa sátt um að einfalda kerfið, tryggja framfærslu örorkulífeyrisþega og efla þá til samfélagsþátttöku. Í því samráði munu stjórnvöld fyrst og fremst ræða við Öryrkjabandalagið og Þroskahjálp og stefna að því að ljúka þeirri vinnu sem fyrst.“²

Enn liggur ekki fyrir niðurstaða úr þessu samráðsferli.

EAPN á Íslandi fagnar allri viðleitni til að bæta kjör þeirra sem verst standa og lögfesting frítekjumarksins í samræmi við bráðabirgðaákvæðið myndi sannarlega tryggja meiri fyrirsjáanleika, og draga úr óvissu og óöryggi líkt og kemur fram í greinargerð með frumvarpinu.

EAPN á Íslandi vill þó minna á að breytingar sem ætlað er að draga úr skerðingum tekna á greiðslur almannatrygginga nýtast þeim sem hafa aðrar tekjur. Þannig leggur EAPN á Íslandi mikla áherslu á að ekki aðeins sé hugað að því að draga úr skerðingum vegna annarra tekna á greiðslum ólíkra bótaflokka, heldur að upphæðir bóta séu einnig hækkaðar til að mæta raunverulegri framfærsluþörf þeirra sem búa við fátækt og félagslega einangrun.

Virðingarfyllt

Fh. EAPN á Íslandi

Vilborg Oddsdóttir

Formaður EAPN á Íslandi

¹ http://px.hagstofa.is/pxis/pxweb/is/Samfelag/Samfelag__lifskjor__1_lifsgaedi/LIF02513.px/

² <https://www.stjornarradid.is/rikisstjorn/stefnuyfirlising/>

Velferðarnefnd Alþingis.

16. mars 2018

Umsögn Landssamtakanna Proskahjálpar um frumvarp til laga um breytingu á lögum um almannatryggingar, nr. 100/2007 (frítekjumark vegna atvinnutekna við útreikning tekjutryggingar). Þingskjal 38 — 38. mál.

Landssamtökin Proskahjálpar þakka fyrir að fá frumvarpið til umsagnar.

Í frumvarpinu er lagt til að í stað þess að viðhalda löngu úreltri viðmiðunarfjárhæð í lögum um almannatryggingar og breyta henni með samþykkt sérstakra lagákvæða ár hvert við afgreiðslu fjárlaga verði viðmiðunarfjárhæð fyrir árið 2018 tekin í lög um almannatryggingar.

Í lýðræðisríki þar sem lögð er áhersla á gagnsæi og ábyrgð varðandi meðferð opinbers valds gera stjórnvöld það sem í þeirra valdi stendur til að greiða fyrir aðgangi almennings að upplýsingum um lög, reglur og stjórnsýslu og réttindi sín og annarra. Í því sambandi er augljóslega mjög mikilvægt að fólk geti sem mest fengið upplýsingar sem það þarf á að halda með því að kynna sér þau lög og reglur sem við eiga en þurfa ekki að leggjast í tímafrekar og flóknar og jafnvel kostnaðarsamar rannsóknir til þess.

Landssamtökin Proskahjálpar vilja einnig nota þetta tækifæri til að minna velferðarnefnd á þær miklu skyldur sem hún hefur, sem og Alþingi almennt og öll stjórnsýsla ríkis og sveitarfélaga til að tryggja, eins og nokkur kostur er, að fatlað fólk, s.s. fólk með þroskahamlanir, sjón- og/eða heyrnarskerðingar hafi rauverulegan aðgang að upplýsingum sem það þarf á að halda til að geta tekið þátt í samfélaginu, lifað sjálfstæðu lífi og staðið sjálft vörð um hagsmuni sína. Þessar skyldur stjórnvalda eru sérstaklega áréttáðar í samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks sem íslenska ríkið fullgilti árið 2016 og skuldbatt sig þar með til að virða og framfylgja með viðeigandi ráðstöfunum. Þar er grundvallaratriði að stjórnvöld standi við skyldur sínar til **viðeigandi aðlögunar** gagnvart fötluðu fólki. Ef stjórnvöld standa ekki við þær skyldur mismuna þau fólki á grundvelli fötlunar með mjög alvarlegum afleiðingum m.t.t. mikilsverðra mannréttinda þess og svipta jafnframt tiltekna hópa í samfélaginu möguleikum til virkrar lýðræðislegrar þátttöku.

Með vísan til framangreinds lýsa Landssamtökin Proskahjálpar stuðningi við frumvarpið.

Bryndís Snæbjörnsdóttir, formaður.

Árni Múli Jónasson, framkvæmdastjóri.

Persónuvernd vísar til beiðni velferðarnefndar Alþingis frá 23. febrúar 2018 um umsögn stofnunarinnar um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 100/2007 um almannatryggingar (pskj. 38, 38. mál á 148. löggjafarþingi).

Frumvarpið varðar ekki álitafni um vinnslu persónuupplýsinga. Persónuvernd gerir því ekki athugasemdir við efni þess.

F.h. Persónuverndar,

Gunnar Ingi Ágústsson
Lögfræðingur | Legal Counsel

Persónuvernd | Data Protection Authority

Rauðarárstígur 10, 105 Reykjavík, IS, (+354) 510-9600
www.personuvernd.is

Reykjavík, 15.3.2018

Efni: Umsögn Öryrkjabandalags Íslands um frumvarp til laga um breytingar á lögum um almannatryggingar nr. 100/2007 (frítekjumark vegna atvinnutekna við útreikning tekjutryggingar), þingskjal 38 – 38. mál.

Eins og fram kemur í greinargerð með frumvarpinu hefur frítekjumark á atvinnutekjur (1.315.200 kr. á ári) verið haldið inni með árlegri setningu bráðabirðaaákvæðis. Í umsögnum síðustu ára hefur ÖBÍ ítrekað mikilvægi þess að halda inni og lögfesta frítekjumarki vegna atvinnutekna örorkulífeyrisþega. Undirrituð styður frumvarpið sem hér er til umsagnar, en núverandi fyrirkomulag skapar kvíða og óöryggi hjá örorkulífeyrisþegum sem hafa atvinnutekjur, eins og fram kemur í greinargerðinni. Þó svo frumvarpið verði að lögum og frítekjumark síðustu ára verði lögfest myndi sú breyting ekki draga úr tekjutengingum í almannatryggingakerfinu. Frítekjumark vegna atvinnutekna (eins og önnur frítekjumörk) gildir einnig við útreikning heimilisuppbótar, sem er greidd skv. 8. gr. laga um félagslega aðstoð.

Frítekjumörk í lögum um almannatryggingar hafa verið óbreytt frá 2009, en þau ættu að fylgja árlegum breytingum á sama hátt og lífeyrir skv. lögum um almannatryggingar. Ákvæði þess efnis þarf að koma inn í löginn.

Frítekjumark á atvinnutekjur hvetur örorkulífeyrisþega, sem hafa einhverja vinnufærni, til atvinnuþátttöku í því skyni að auka virkni sína og bæta kjör. Á meðan frítekjumarkið stendur í stað og laun á vinnumarkaði hækka, þá skila launahækkanir sér ekki til örorkulífeyrisþega. Ef frítekjumark vegna atvinnutekna hefði hækkað í samræmi við hækkun launavísitölu frá árinu 2009, þá yrði frítekjumarkið 2.426.654 kr.¹ í stað 1.315.200 kr. á ári eða rúmar 202 þús kr. á mánuði í stað 109.600 kr.

¹ Uppreiknað til janúar 2018.

Tillögur að breytingum:

Frítækjemark vegna atvinnutekna örorkulífeyris verði hækkað í samræmi við hækkun launavísitölu frá árinu 2009.

Lagt er til að við ákvæði 1. gr. frumvarpsins bætist eftirfarandi texti: „og skal í upphafi hvers árs taka breytingu í réttu hlutfalli við mismun á vísitölu launa við upphaf og lok næstliðins tólf mánaða tímabils.“

Áhrif tekjuserðingar vegna atvinnutekna

Samkvæmt niðurstöðum á aðstæðum, viðhorfum og samfélagsþátttöku örorkulífeyrisþega, sem var framkvæmd meðal örorku- og endurhæfingarlífeyrisþega á Íslandi veturinn 2008-2009, telja um 84% örorkulífeyrisþega það mjög mikilvægt að þeir hafi möguleika á launaðri vinnu. Vinnuáhugi og vinnuvilji er þannig mjög mikill meðal örorkulífeyrisþega á Íslandi, en tækifærin skortir og tekjutengingar eru allt of stífar, sem veldur því að örorkulífeyrisþegar draga frekar út atvinnuþátttöku sinni. Um 30% öryrkja er með einhverjar atvinnutekjur.

Nýlegt dæmi úr ráðgjöfinni er af konu, sem er örorkulífeyrisþegi og menntaður sjúkraliði. Fyrir hlutastarf á heilbrigðisstofnun fær hún 128 þús kr. fyrir skatt. Launatekjur hennar hækka heildarráðstöfunartekjur hennar einungis um 25 þús kr. Hérna er ekki um að ræða versta dæmið af tekjuserðingu vegna atvinnutekna.

Vinnusamningar og „krónufall“

Örorkulífeyrir fellur niður ef einstaklingur er með tekjur annars staðar frá, t.d. atvinnutekjur yfir 394.066 kr. á mánuði. Ef atvinnutekjur fara yfir þá upphæð þarf örorkulífeyrisþegi að endurgreiða allar örorkulífeyrisgreiðslur á almanaksárinu. Ef viðkomandi er með vinnusamning, þá fellur samningurinn jafnframt úr gildi, sbr. dæmin hér að neðan frá árinu 2017.

Dæmi 1.

Einstaklingur var í starfi og fékk 370 þúsund krónur fyrir skatt í laun og eftir frádrátt iðgjalds. Eftir kjarasamningsbundna hækkun fóru laun hans yfir 395 þúsund með þeim afleiðingum að örorkulífeyrir frá TR féll niður og þar af leiðandi vinnusamningur öryrkja. Atvinnurekandinn réð starfsmanninn á þeim forsendum að vinnusamningur fylgdi. Starfsmaðurinn varð að velja um að vera sagt upp eða fara í 75% starf. Í þessu tilfelli er ljóst að þau skilyrði sem sett eru fyrir vinnusamningi öryrkja skerða atvinnumöguleika sem og takmarka tækifæri til þess að vaxa í starfi og fá fyrir það sanngjörn laun.

Dæmi 2.

Reynslumikill og vel menntaður maður sem var að snúa aftur á vinnumarkað eftir veikindi fékk hlutastarf og sambærileg laun og aðrir á vinnustaðnum. Þröng skilyrði vinnusamnings öryrkja varð til þess að hann vinnur einungis 4 mánuði á ári til þess að vera undir þeirri upphæð sem örorkulífeyrir fellur niður. Með því móti á hann ekki möguleika á nýta starfsgetu sína, menntun og reynslu til fulls og er ekki fullgildur starfsmaður á vinnustaðnum.

Lokaorð

Núverandi tekjuskerðingar í almannatryggingakerfinu taka af lífeyrisþegum möguleika þeirra til að bæta fjárhagsstöðu sína m.a. með atvinnutekjum. Núverandi tekjuskerðingar geta haldið lífeyrisþegum í fátækt og á jaðri samfélagsins. Fólk sem er jaðarsett, hefur minni möguleika til samfélagsþátttöku og þar af leiðandi minni möguleika til lífs til jafns við aðra. Það að halda fólki í fátækt er pólitískt val.

Ekkert um okkur án okkar.

Með vinsemd og virðingu,

Þuríður Harpa Sigurðardóttir
Formaður ÖBÍ